

SCI-CONF.COM.UA

**PRIORITY DIRECTIONS
OF SCIENCE AND TECHNOLOGY
DEVELOPMENT**

**ABSTRACTS OF III INTERNATIONAL
SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
NOVEMBER 22-24, 2020**

**KYIV
2020**

ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ ВИХОВАТЕЛЯ ЗДО З ОРГАНІЗАЦІЇ ПОШУКОВО-ДОСЛІДНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Цюпак Ірина Миколаївна,

к. пед. н., доцент

Лук'яненко Олена Сергіївна,

магістрантка

Херсонський державний університет

м. Херсон, Україна

Вступ. Ознайомлення дітей з природою – є одним із головних засобів їх розвитку. В його процесі розширюється орієнтація дітей в навколишньому середовищі, формуються пізнавальні здібності, виховується відповідне відношення до природи. Ознайомлення дітей дошкільного віку зі світом природи надає їм відповідний об'єм знань про предмети, явища неживої і живої природи, виховує інтерес і любові до неї, є найважливішим засобом формування гармонійної, всебічно розвиненої особистості, що володіє знаннями й навичками екологічно доцільної поведінки в природі.

Пошуково-дослідна діяльність виконує такі основні пізнавальні функції, як: демонстрація зв'язків, недоступних для органів чуття дитини, проникнення в саму сутність явищ природи. Вона сприяє розвитку пізнавальної активності дітей, їх самостійності та творчості у вирішенні повсякденних завдань. Щоб діти правильно розуміли явища природи, необхідно спрямовувати процес сприйняття ними природи. Без наближення дітей до природи та залучення їх у освітній роботі закладу дошкільної освіти не можна виконувати завдання розумового, естетичного, морального, трудового й фізичного розвитку дітей дошкільного віку.

Мета роботи: здійснити аналіз проблеми роботи вихователя ЗДО з організації пошуково-дослідної діяльності дітей дошкільного віку, висвітлення форм, методів та засобів практичної реалізації.

Матеріали і методи. Для досягнення сформульованої мети були використані такі методи дослідження: *теоретичні*: аналіз (історико-педагогічний, теоретичний, порівняльний) психолого-педагогічної літератури з питань роботи вихователя організації пошуково-дослідної діяльності дітей дошкільного віку; *емпіричні*: аналіз освітніх ситуацій, вивчення питань класифікації форм, методів та засобів організації пошуково-дослідної діяльності дітей дошкільного віку.

Результати та дискусія. Щодня сучасна людина потрапляє під інформаційний шквал. Щоб опрацювати отриману інформацію, їй необхідно володіти певними вміннями та пізнавальними навичками. Тому сьогодні одним з актуальних завдань, що стоять перед педагогами, є вдосконалення роботи з пізнавального розвитку дошкільників в природньому довкіллі.

Вже в дошкільному віці помітно підвищуються можливості пізнавальної діяльності, зростає пізнавальна активність дітей, яка може бути реалізована через пошуково-дослідну роботу в закладі дошкільної освіти. Адже саме цей вид діяльності вдало поєднує чутливість і діяльність, які є основою розумового розвитку дошкільника.

У ході пошуково-дослідної діяльності вихователь спільно з дітьми може досліджувати явище або об'єкт, змінювати умови їх існування, ситуації та засоби дослідження. Для дітей стає доступним те, що в об'єктивно існуючій природі не піддається спостереженню. З огляду на це можна виділити основну пізнавальну функцію пошуково-дослідної діяльності – виявлення і демонстрація зв'язків, недоступних для органів чуття дитини. Адже така робота передбачає вирішення дошкільниками ситуацій за допомогою проведення дослідів, під час яких діти задіюють свій чуттєвий досвід, самостійно аналізують результати, роблять умовисновки, пізнають сутність того чи іншого явища.

Крім цього, пошуково-дослідна діяльність сприяє удосконаленню пам'яті дітей, активізації їхніх розумових процесів, стимулює розвиток у них

мовленнєвих навичок. А отже, у дітей накопичується досвід розумових дій та операцій, тобто формуються розумові уміння.

Завдання дорослих, які організують пошуково-дослідну діяльність, - допомогти дітям: систематизувати та поглибити знання; засвоїти нові способи пізнавальної діяльності; усвідомити причинно-наслідкові зв'язки, які недоступні для органів чуття дитини; узагальнити власний досвід. Тому надаємо перелік порад вихователям щодо планування та організації пошуково-дослідної діяльності з дітьми:

1. Мотивація – один із ключових моментів успішності дослідницької діяльності.

2. Дослідницька діяльність будується за концентричним принципом: до одного і того ж об'єкту повертаються багато разів, додаючи до відомих знань і умінь – нові.

3. Важливою вимогою під час проведення дослідів та експериментування є безпека об'єкта для дітей.

4. Випадкові досліді та експерименти підготовки не вимагають: підготовкою виступає постійна самоосвіта за розділами біології, географії, краєзнавства тощо.

5. Вихователь має бути психологічно готовим до систематичного розглядання у природі нового і цікавого.

6. Підготовка до проведення запланованих спостережень і дослідів починається з визначення вихователем дидактичних цілей.

7. Пошуково-дослідна робота від випадку до випадку набагато небезпечніше, ніж систематичне проведення дослідів.

8. Пошуково-дослідна робота будується від принципу «Від простого – до складного».

9. Вихователь має у кожний конкретний момент усвідомлювати рівень сформованості у дітей необхідних навиків і не перевищувати їх реальних можливостей при виконанні пошуково-дослідних дій.

10. Усі незнайомі складні пошуково-дослідної діяльності засвоюються у такій послідовності:

- дію показує педагог;
- дію повторює або показує хто-небудь із дітей (обов'язково той, хто може помилитися);
- інколи помилку свідомо робить вихователь, це надає можливість сконцентрувати увагу на вірогідність помилки;
- дії здійснюють усі разом у повільному темпі (педагог має можливість проконтролювати роботу кожної дитини);
- дію повторює дитина, яка не припуститься помилки;
- дія стає знайомою, і діти здійснюють її у звичайному темпі.

11. Вихователь має гарно знати індивідуальні особливості дітей, уміти прогнозувати їх поведінку у тій чи іншій ситуації.

12. Один із факторів, що провокують дисциплінарні порушення, є гіперопіка зі сторони дорослого і вимоги тиші і порядку.

13. Для успішного керівництва пошуково-дослідною роботою від педагога вимагається уміння бачити весь колектив і розподіляти увагу між окремими дітьми.

14. Результати дослідів намагатися фіксувати (щоденники, екрани, альбоми) спостережень у вигляді малюнків, фотоілюстрацій, записів, оповідок тощо.

15. При організації пошуково-дослідної діяльності використовувати традиційні і нетрадиційні методи і прийоми:

- наочні (спостереження, екскурсії, ілюстрації, аудіо-, відеофільми), словесні (бесіди, читання художньої культури), практичні (ігри-експерименти, ігри-досліди) методи;
- концепція В.Сухомлинського у вивченні світу природи;
- методика Сандри Кейплан («дослідницький фартух» + картки);
- методика навчальних досліджень А.Савенкова;

- навчальні посібники Д.Златопольського «Удивительные превращения» та Н.Виноградової «Рассказы о природе»;

- програма пізнавального розвитку «Маленькі дослідники» (Т.Шумей, І.Сергеева);

- методи і прийоми ейдетики;

- методи і прийоми ТРВЗ (системний оператор, прийом «маленькі чоловічки»);

- мнемотехніка (мнемотаблиці, колажі);

- метод ігрового проблемного навчання;

- метод наочного моделювання на основі ідей Л.Венгера.

Організація освітнього процесу в закладі дошкільної освіти базується на моделі особистісно орієнтованої взаємодії педагогів з вихованцями, яка дає змогу дітям реалізувати свої пізнавальні потреби. Аналізуючи організацію практичної діяльності з дітьми різного віку, необхідно активізувати саме роботу пошуково-дослідного змісту. Адже ефективність освітнього процесу безпосередньо залежить від емоційного забарвлення діяльності, чуттєвого досвіду та від усвідомлення кожною дитиною своїх можливостей, - невід'ємних складових дитячого експериментування.

Вихователь ставить перед собою мету вирішити у процесі організації пошуково-дослідної діяльності такі завдання:

- розвинути уміння дітей взаємодіяти з об'єктом, що досліджується, тобто озброїти їх новими способами пізнання навколишнього світу;

- розвинути пізнавальні психічні процеси;

- сформувати чіткі уявлення про багатоманітність світу в системі взаємозв'язків і взаємозалежностей.

У дошкільному закладі необхідно створювати оптимальні умови для розвитку дослідницьких умінь дітей, практичного пізнання ними навколишнього світу і впорядкування їхніх уявлень про явища, об'єкти довкілля та їх взаємозалежність. Саме тому в кожній віковій групі повинні бути куточки

живої природи, оформлено центри води та піску, де діти можуть більше дізнатися про властивості об'єктів природи.

Для вихованців старших груп необхідно створити куточки пошуково-дослідної роботи, експериментування, в яких можна розмістити різноманітні матеріали та обладнання для дослідів. Тут повинно бути все необхідне для набуття дітьми власного пізнавального досвіду.

Крім обладнання для спеціальних куточків, у кожній групі вихователі можуть виготовити дидактичні ігри та посібники із залишкових та природних матеріалів для проведення індивідуальної роботи. Основою формою роботи є заняття комплексного типу, на яких велику увагу слід приділяти рішенню проблемних завдань, таких як: «Як ви вважаєте, чому...», «Як довести, що...», «Що вийде, якщо» тощо. Це дає дітям можливість краще розуміти причинно-наслідкові зв'язки у довкіллі.

Для самоствердження дітей дуже важливо підтримати ініціативу й активність кожного вихованця та наповнити його життя яскравими враженнями і відкриттями.

Висновок. Отже, у процесі організації пошуково-дослідної роботи вихователі повинні взаємодіяти з дітьми, спиратися на їхній безпосередній досвід, збагачувати його, спонукати малюків до активного пізнання світу. Вихователь не повинен повідомляти дітям готові знання та пропонувати способи дії, а створювати спеціальні умови, проблемні ситуації, вирішуючи які, діти активізують свій попередній досвід і збагачують його новими знаннями та вміннями.